

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS :
külső monostorútea 152 szám alatt.

Megjelenik a lap hetenkint négyszer v. m. Vasárnap, Kedden, Csütörtökön és Szombaton.
Arl. önmagáért 2 ft. o. A. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr, másodszor 6 kr, harmadszor 5 kr. o. b. s minden hirdetés után 30 kr bélyegdíj. Elkészítés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL :
Kőszepetova, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, augusztus 25-kén 1861.

A „Fortschritt“ szerint rövid időn egy erdélyi országgyűlés fog összehívanni, mégpedig egy új választási rendszabály alapján, mely az erdélyi négy nemzet jogegyenlőségére több tekintettel leend, mint az eddigi választási rend. Erdélyben eddig csak három nemzet élvezett politikai jogokat; a negyedik, a románok, dacára egy millió háromszáz ezer lélek népességüknek, ki voltak zárva minden politikai jog-élvezetből, sőt az annyi hévvel védelmezett 48-diki törvények sem adtak nekik semmi jogegyenlőséget. Az új választási rend orvosolni fogja e hallatlan igazságtalanságot s egyenlő mértékben részesítendő a románokat az országgyűlési választásokban. Bizonyosnak állítják, hogy a kormány több hó óta a legfontosabb kutatásokat téteti a Magyarhonban élő nemzetiségek viszonyai iránt, hogy minden jogos kívánságnak megfelelhessen. Ennek következtében várható, hogy az erdélyi országgyűlésen sok hang fog a reichsrathba küldés mellett emelkedni; s ha e nézet pártolói netalán kevesetbbségben fognának is maradni, a közvetlen választások mindenestire tekintélyes jutalékkal gyarapítandják a reichsrathot.

Igy vigasztalja a „Fortschritt“ „hallatlan igazságtalanság“ járma alatt nyugó román testvéreinket, s ily reményekkel táplálja párhíveit.

A „Hermannst. Zeitung.“ kimondja, hogy a kiírásban vagy szóval arra tanácsolna, hogy a szász nemzet ne képviseltesse magát az osztrák parlamentben: az bünt fogna elkövetni a szász nemzet legszen-
tebb érdekei ellen.

Imé tehát a legvégső tartalék, melynek segítségével a centralisták alkotmányos formák között reménylik az egységes birodalmi parlament eszméjét keresztülvihetni: az erdélyi románok és szászok.

Melyek azok a „legszen-
tebb érdekek“, melyek ellen vétkeznek az, a ki a szász atyafiakat a reichsrathbani részvétől lebeszélne, valóban nem tudjuk. Mert, hogy azon egyetlen érdek, hogy a skótkapui teremben németül kell szónokolni, akkor a midőn a szász nemzet nyelvének saját területén csaknem kizárólagos használatát százados törvények és törvényes gyakorlat biztosítják, oly szentnek tartassék, melyért ősi intézményeit, sok tekintetben kiváltságos nemzeti és egyházi érdekeiket egy annyiféle nézet és érdekegyülből álló tanácskozó testület discre-
tóriára bízni, segédkezet nyújtani arra, hogy az alkotmányos czafrangjaival csak kiadásait szaporító abszolút rendszer telhetetlenségének szabad zsákmányul essék a honpolgárok vagyona élete, magára vonni a jogaikban csonkított nemzetiségek méltó el-
keseredését, őszinte testvérek helyett visszatorlási alkalomra váró ellenségeket teremtani magának, ha-
zaftas kötelesség volna: ezt mi a szabad alkotmány alatt élt, helyzetét méltányolni tudó, bölcs és körül-
tekintő szász nemzet fiairól nem vagyunk képesek föltenni.

És a románok?

Közelebről egy összehasonlítást tettünk a nemzeti jogegyenlőségről a feloszlott pesti országgyűlés és a még együtt-ülő szász nemzeti egyetem kebelében uralkodó nézetek között. A jövő titkaiba belátni, nem véges embernek tulajdona; de a történelem az élet mestere. És ha a románok, a kik 12 éven át, velünk együtt keserűen tapasztalták, miképen értelmezik Bécsben és alkalmazzák reánk a nemzeti „gleichberechtigungot“, nemzetiségi sérelmeik orvoslását, igényeik érvényesítését egy oly testületől várják, melybe a szász nemzetet „legszen-
tebb érdekeinek megoltalmazásával édesgetik: valóban azt kellene róluk föltennünk, hogy az ellenünk szított indokolhatlan szenvedély miatt nemcsak a lefolyt tizenkét év élményeiről, hanem a köztünk és szász testvéreink között legújabbán keletkezett nemzetiségi viszályról is megfellejtkeznek.

Mondják, hogy közös ellenség a legmégeseben tusakodó vetélytársakat is barátokká szokta tenni. A Királyhágón inneni országrész közelebről

azon kérdés eldöntésének válik színhelyévé: fog-e sikerülni a bécsi centralista pártnak, két versengő felet, az erdélyi szászokat és románokat egy közös ellenség, a jog és szabadság mellett küzdő magya-
rok ellen egyesíteni.

Országgyűlés.

A nemzeti képviselőház LXVII. ülése aug. 21. délután 4 órakor.

Az utolsó ülés óta beérkezett iratok bejelentése s az elnök bécsi küldetése felőli jelentésének felolvasása után Bónis szólalt fel:

„Ezen elnöki jelentés nyomán, mond, bátor vagyok a képviselőháznak indítványozni: hogy elnökünknek a haza szolgálatában tett újabb felfedezései jegyzőkönyvileg ismer-
tessenek el. (Általános helyeslés.) Mi pedig a napi fontosabb eseményeket illeti, engedje meg a t. ház, hogy azokra néhány csekély észrevételt tegyek. Nem jutott ezen gyűlésnek azon szerencse, hogy hazánk törvénykönyvét újabb, a kor igényeire mért törvényekkel gazdagítsa.

Feladatunk csupán az életből kiszorított köz- és magán-
jogok életbejuttatása, szent törvényeink megtartása körül forgott; — mint feleltünk meg ez ideig feladatainknak, meg fogják bírni azok, kik beuntak ide küldöttek. Feladatunk vége felé jár, de még nem látott a végső óra, még egy nagy teendőnk van; mi már tudjuk és nem csupán hír-
ből tudjuk: meg vannak már a képviselőház órai számlálva; fel fog az oszlattatni; de mielőtt feloszlattatnék — minthogy a törvények ellenére azt feloszlattatni addig, míg az adó meg-
ajánlatok és a számadások át nem vizsgáltattak, nem lehet — szükséges, hogy ezen feloszlátás előtt a képviselőház in-
tézkedjék. Erre hívom fel jelenleg a t. ház figyelmét.

Ezután a ház nagy figyelmé közt Deák Ferencz ekként szólt:

Az országgyűlésnek feloszlattatása előre látható és több mint valószínű, bár még hitelesen tudunkra nincs is. Ha alkotmány szerüleg mennének a dolgok, előre meg lehetne mondani az időt és módot, miként az országgyűlés bere-
kesztetnék; de miután a tapasztalás azt mutatja, hogy már alakjában és formájában sem vitettek ezen ügyek alkotmány-
szerüleg a legfőbb hatalom által, nem tudjuk, minő pillan-
tatban fog az eloszlattatás megtörténni.

A mint az előttem szökött érdemes követársam Bónis Sámuel előadta, fontosnak találom és minden esetre szüksé-
gesnek, hogy az országgyűlésnek végpillanatában óvásunkat jelentsük ki az iránt, a mi eddig és ezennél törvénytelenül történt és történendik; és mivel a mai nap a miénk, a hol-
nap már a sors kezében van: nem halaszthatjuk és nem mulasztathatjuk el azt, mit talán holnap tenni nem lehet. (Köz-
helyeslés.) Nem eszünkedem részletekbe; én egy óvást tar-
tok szükségesnek a ház nevében kijelenteni, és ha a t. ház megengedi, azt fogalmazva fel fogom olvasni, mint azt egyéni nézetem szerint jónak látom.

Óvás.

Az országgyűlése jogszerűleg egyedül a magyar alkotmány alapján működhetvén, semmit el nem mulasztott, hogy ezen alapot helyreállítsa s teljesen biztosítsa.

Az országgyűlésnek törvényszabta kiegészítése, a felelős miniszteriumnak és a felfüggesztett törvé-
nyeknek visszaállítása valának mindenekelőtt szüksé-
gesek arra, hogy az országgyűlés törvények alkotásába bocsátkozhassék. Ezeket sürgettük tehát mindenekelőtt, de ismételt fölirataink sikeretlenek maradtak; s ekképen az országgyűlésnek hatásköre egyedül az ország jogainak védelmére lön szorítva, mit ki nem egészített állapotában is joga, sőt köte-
lessége volt erőlyesen teljesíteni.

Az országgyűlési kölcsönös értekezések fonaltát tetteleg a legmagasb leirat szakasztotta meg, midőn ősi alkotmányunkat az alapszerződések ellenére abs-
zolút hatalommal lényegében átalakítva, tanácskozá-
sainkat a császári diplomák és patensek terére s korlátai közé kívánta szorítani, hova mi jogszerűleg nem léphettünk.

Meggyőződünk minket azon legmagasb leirat arról, hogy nincs szándéka Ő Felségének a sanctio prag-
matica értelmében visszaállítani alkotmányunkat, mely-
hez pedig mi hűtlének soha nem lehetünk. És meg-
győződésünket újabbán meg fogja erősíteni, ha az országgyűlésnek törvényszabta kiegészítése s a parla-
mentaris kormány visszaállítása helyett az ország-
gyűlésnek oly feloszlattatása következik be, mely a törvények rendeletével ellenkezik.

Az 1848. IV. törvényzikk szerint az ország-
gyűlést feloszlattatni mindaddig nem lehet, míg a mi-
niszterium a mult évi számadásokat és a következő költségvetést elő nem terjeszti s az országgyűlés azok iránt határozatot nem hoz.

De a törvény ezen rendelete nem teljesítettett, s nem is teljesíthetetik mindaddig, míg a felelős miniszterium vissza nem állítatik, s az országgyű-
lése ki nem egészítettetik: mert nincs törvényes kor-
mány, mely a költségvetést előterjeszse s az or-
szággyűlése éppen azáltal, hogy a törvényszabta kiegészítés határozottan megtagadattott, képtelenné van téve a költségvetésnek megállapítására.

Azt is rendeli az említett törvényzikk, hogy az országgyűlésnek feloszlattatása után 3 hónap alatt az újabb országgyűlés összeüljön. Ha tehát a fel-
oszlattatás után az ország gyűlése a törvényben kitű-
zött időre ismét össze nem hívatik, a törvény ren-
delete ezáltal is újabbán sértve lesz.

Mi tehát kénytelenek vagyunk már előre min-
den ily eljárást alkotmányellenesnek s a 12 évig fennállott abszolútrendszer további folytatásának tekin-
teni. Az erőhatalomnak tetteleg ellene nem szegülhe-
tünk: de azok ellen, mik ekkép történnek, ünnepe-
lyes óvast teszünk s kijelentjük: hogy minden jogi-
lag fennálló törvényeinkhez és így az 1848-dik évben szentesített s országgyűlésileg meg nem változtatott törvényekhez is szorosan ragaszkodva, a hatalomnak minden oly lépését, mi azokkal ellenkezik, alkot-
mányellenesnek fogjuk tekinteni.

Ez azon óvás t. ház, melyet indítványozok és mint indítványt a ház asztalára leteszek. Azt hiszem, felesleges ezen indítványt támogatni, annak oka magában a dolog ter-
mészetében fekszik. Nekünk egyetlen egy fegyverünk a tör-
vény és ügyünk igazsága; erre támaszkodva kell a hatalom fegyver-
erejével szembeállítani. Régi állítás és talán a történelem tanúsága szerint aligha valaha esalt, hogy az igaz-
ság végre győzni fog, és nekünk abban kell minden remé-
nyünket vetnünk. Hogy ezen téren biztosan lépünk, nem szabad, nem lehet nekünk a törvény terét soha semmi szín-
alatt és semmi esetben elhagyni, mert csak ez a biztos tér, hol fegyveres erő nélkül fegyveres erő ellenében is megál-
latunk. (Közhelyeslés.)

Az országgyűlés most valószínűleg szét fog oszlani. Egyes polgárai lesznek a hazának mindazok, kik nemzet-
képviselők voltak; én azon tiszta meggyőződéssel lépek vissza ismét azon magányba, honnét kiléptem, hogy, mint képviselő-társaim is, szentül legjobb lelkiismeretünk szerint tel-
jesítettük azt, mivel a honnak, küldöinknek és lelkiismeretünknek tartoztunk, és egyszersmind azon meggyőződést táplálom keblemben, hogy az országgyűlésnek e részbeni példáját mind a törvényhatóságok, mind az egyes polgárok a hazában híven követni fogják (éljenzés). — Megmarad-
ván a törvény alapján, a törvénytől nem távoznak, a tör-
vényhez ragaszkodnak és akár jobbra, akár balra, mi a törvény ellen van, azt ők sem helyeselni, sem követni nem fogják. A törvényhatóságok, mig így állanak, a törvény értelmében fognak működni, öngyilkosságot nem fognak el-
követni, a sors csapásait nyugodt kebelrel fogják várni, az egyes polgárok pedig tartásuk magukat a törvényhez, a tör-
vény oly nyugalmat ad a léleknek, hogy a legsúlyosabb eseményeket is, ahoz ragaszkodva, be lehet várni és éppen ez fogja előidézni azt, mi a tirsénél legtöbb, hogy méltó-
sággal tűrjünk, a méltóságot pedig a törvényesség adja meg és semmi más. Indítványomat a t. háznak ajánlom. (Által-
ános és hosszasan tartó éljenzések és felkiáltások „elfogadjuk.“)

Az óvás elfogadása jelétül a képviselők mindnyájan felálltak, sokan Deákot körülvevők, kezét rázva a haza ha-
tárán kívül is tisztelt nagy férfiak, kit oly méltán karol körül a nemzet bizodalma.

Az óvás jegyzőkönyvbe ígattatni rendeltetett. Kubinyi Ferencz indítványára az óvás a felsőház-
zal közöltetik.

Végre Tisza Kálmán szólt s a ház nagy figyelmé által kisérve következőleg nyilatkozott: Számosak és fontos-
sak voltak a teendők, a melyek, midőn e terembe léptünk, 12 évi szünet után ránk a nemzet képviselőire nehezdedtek. Éreztük azok fontosságát, de az ádáz sors, — nem akarom másképp nevezni — ugy akarta, hogy az országgyűlés a tör-
vényhozás terére ne léphessen, hogy az országgyűlés új tör-
vényeket ne alkotasson, mert meg volt fosztva attól a mi nélkül azt tenni nem lehetett, nem vala kiegészítve, nem valának meg a törvényes kormányközegek, a melyek létele nélkül az országgyűlés törvényhozási teendőt teljes mérték-
ben nem gyakorolhatta. Egyetlen a mi ez országgyűlésnek ily viszonyok közt fenmaradt: az országnak legszen-
tebb jogát, és jogát, azon törvényeket védeni, a melyeket bölcseségünkben atyáink alkottak. Ezen kötelességet, hogy mi-
ként teljesítettük, mint előttem szóló igen tisztelt képviselő-
társunk mondá, küldöink majd megbírálandják. Én mind a mellett, hogy mindazon fontos tárgyakra nézve, a melyek-
ben intézkedni ohajtottunk volna, törvényjavaslatokat készí-
teni, törvényeket alkotnunk nem lehetett, ohajtanék ezek közül egy némely első fontosságuakra nézve a ház által egy határozatot még hozni, a melyben mintegy fejtené ki azt, hogy ezen nagyfontosságu ügyekben intézkedni ohajtott. Nem lehet azért, hogy én ezen tárgyak közül éppen harmat leszek bátor a t. háznak ajánlani, azt mondani, mintha

ezáltal a többi nagyfőntosság tárgyak mintegy elmellőzve vagy pedig feledékenységnek átadva volnának. Egyedüli oka, a miert részemről ezen 3 tárgyat kiválasztottam, mert az idő egyes nagyfőntosságú ügyek részletesebb megvitatását többé nem engedi, tehát csak e hármat lehet választani, a melyet, hogy fontosság tekintetében bővebben kifejtani, ve volt, sőt egy részben a felett a t. ház nyilatkozott is, csak hogy nem oly tisztán és elkülönítve egyéb más fontos tárgyakról. Ezekre vonatkozólag leszek bátor a t. ház engedelmével határozati javaslatot olvasni fel s azt a t. ház asztalára leteszem.

Határozat.

Jog- és törvényellenes ki nem egészítése, valamint a törvényes kormány-közegek hiánya által gátoltatván a képviselőház abban, hogy a hazánkat érdeklő főfontosságú kérdések s ezek között az alábbiakra vonatkozólag törvényjavaslatokat készíthessen, addig is, míg erre képesítve lenne, az általa már elfogadott vagy kebleben többszörösen kifejezett elvek folytán kijelenti a képviselőház, hogy:

1-ször az országban lakó minden nemzetiségek az ország területi és politikai integritásával nem ellenkező bármely igényeinek a feliratokban kifejezett elvek alapján kielégítését;

2-szor a különböző vallásfelekezetek közötti polgári és politikai teljes jogegyenlőségnek életbe léptetését és az izraelitákra kiterjesztését;

3-szor. Az urbérrel rokon természetű mindennemű birtokviszonyoknak a tulajdonjog sérelme nélkül, mind két fél iránti méltányosság, kárpótás, illetőleg megváltás alapján megsemmisítését a törvények alkotására képesített országgyűlés első és legfontosabb teendői közé sorozza.

A ház közegyetértéssel fogadta el e határozatot s azt is jegyzőkönyvébe írtatni rendelte.

A mai ülés jegyzőkönyve még az ülés folyama alatt hitelesített.

Az ülés többi részéről holnap teszünk jelentést.

A felsőház XX. ülése, aug. 21. esti 7 órakor.

Elnök: az országbíró. Ez ülésről, mely egyike volt a legnevezetesebbeknek, melyek a felsőházban tartattak, az idő nagyon előrehaladt volt miatt igen röviden referálhatunk. A felsőház gróf Pálffy József indítványára, a képviselőház mai ünnepélyes óvástételét közkarattal magáévá tévén, az ország tárnoka Majláth György ő. ex. a két néhány szót azon kormányfőiről politikájának igazolására, kik az ost. 20-diki diploma alapján, az átmeneti időszakban a törvényes térre, a kormánygyeplőjézt kezükbe vették. E tartalmat s a jelen helyzetre nem kevés fényt árasztó beszédre nézve addig is, míg azt egészben közölhetnénk, annyit jegyzünk meg, hogy ime a felelősség elve, mely a parlamentarizmus kormány felétele, önkénytelen előtör, azon padokról is, melyeken ez idő szerint felelős miniszterek nem ülnek.

A tárnoknak gr. Teleki Domokos felett, teljes elismeréssel emlékeztet az illető kormányfőiről hazafini szándékáról, de kiemelve azon pontokat is, melyek szerint a tisztelt kormányfőiről állásat azon törvényes szellemmel, mely a jelen országgyűlést lelkesíti, összeegyeztetni nem lehetne. A tetszéssel fogadott rögtönzést a gyorsírók után szintén adni fogjuk. A főrendi naplót illető újabb intézkedések után az ülés 8 óra után eloszlott.

Az országgyűlés nemzetiségi bizottmányának törvényjavaslata ellenében Viád Alajos és Popovics Zsigmond urak által beadott külön minoritási törvényjavaslat.

I. A nemzetiségi ügyben általában.

1. §. Magyarországon különböző területeken, nagyobb számmal, tömegesen lakó külön nyelvű népek, jelesen: a románok, szlávok, szerbek, oroszok és németek, a magyarral egyenlő jogú nemzeteknek ismertetnek el, s ezeknek öszvevessége képezi Magyarország politikai nemzetét.

2. §. Mindegyik nemzetnek egyenlőn joga van saját nemzeti nyelvét, a magán és nyilvános élet minden viszonyaiban, szabadon használni, fejleszteni és művelni, melyhez képest rendeltek.

3. §. Községekben, megyei járások s kerületekben, megyékben, önálló köztörvényhatósággal bíró szabad kerületekben, vidékekben, s városokban, közigazgatási, törvénykezési, köztanácskozási, azaz: általános hivatalos nyelvvil szolgálnak azon nyelv, mely az illető község, megyei járás s kerület, megye, szabad kerület, vidék vagy város lakosságának egészben vagy általános többségben nemzeti nyelvévé képezi.

4. §. Ha valamely község, megyei járás, vagy kerület, megye, vidék vagy városban egyik nemzetiség sem bír általános többséggel, ily esetben a hivatalos nyelv szabadon választható.

5. §. A megyei járások és kerületek alakítása akként rendezendő, hogy egy-egy járás, illetőleg kerületbe lehetőleg oly községek öszvesíthessenek, melyek legalább általános többségben ugyanazon nemzetiségű lakosokat foglalnak magokban. Ezen rendszabály az országgyűlési képviselőválasztói kerületek alakításánál is szem előtt tartandó. Ugy színté.

6. §. A megyei, szabad kerületi, vidéki és városi képviselők s hatóságok is, a területükön lakó különböző nemzetiségek szám-aránya szerint alakítandók.

7. §. A községek mindennemű jelentéseiket, fölterjesztéseiket, s kérelmezéseiket saját községük hivatalos nyelvével teszik, az ország bármely hatóságához.

8. §. A megyei járások s kerületek tisztviselői, az illető községekkel hivatalosan, csak ezeknek hivatalos nyelvével közlekedhetnek.

9. §. A megyei járások s kerületek tisztviselői, a megye többi járásai s kerületeivel, akár az utóbbiaknak, akár a megyének hivatalos nyelvével, — magának a megyének hatóságával pedig csak a megye hivatalos nyelvével közlekednek.

10. §. A megye, szabad kerület, vidék vagy város, tulajdon tisztviselőinek, szintén saját hivatalos nyelvével adják ki határozatait s rendeleteit.

11. §. A megyék, szabad kerületek, vidékek, s városok egymás között, valamint a különféle egyházi hatóságokkal érintkezésekben is, vagy azon hatóságok hivatalos nyelvével, melyekhez a közlés intézendő, vagy magyar nyelven közlekednek.

12. §. A megyék, szabad kerületek, vidékek és városok mindennemű és rangu felsőbb hatóságokhoz saját hivatalos nyelvével teszik jelentéseiket, felirataikat s más felterjesztéseiket, azonban akként, hogy a mennyiben ezen saját hivatalos nyelv nem a magyar volna, hasábszerűleg (columnaliter) a szöveg magyar nyelven is alkalmazandó.

13. §. A felsőbb hatóságok, nem magyar hivatalos nyelvű megyék, szabad kerületek, vidékek s városokhoz intézendő rendeleteiket, s meghagyásait magyar nyelven ugyan, de szintén az illető megye, kerület, vidék vagy város hivatalos nyelvével is hasábszerűleg alkalmazása mellett bocsátandják.

14. §. Községi, megyei, szabad kerületi, vidéki és városi köztanácskozásonál mindenki jogosítva van, saját nemzeti nyelvét használni; valamint mindenkinek szabad-ságában áll, az ország bármely hatóságához ide érte a katonai hatóságokat is) kérvényeket saját nemzeti nyelvével benyújtani, és azokra a határozatot ugyanazon nyelven igényelni.

15. §. Törvénykezési nyelv, községi hatóságoknál, a község, járás, illetőleg kerület, — megyei, szabad kerületi, vidéki és városi bíróságoknál s törvényszékeknél pedig ezeknek hivatalos nyelve.

16. §. Váltótörvényeszéki s kerületi táblai bíróságok, a saját hatósági területekbeli bármelyik nemzeti nyelven szerkesztett beadványt elfogadni s ugyanazon nyelven elintézni tartoznak.

17. §. Penyítő ügyekben a vádlott nyelvével kell a vizsgálatot s tárgyalást megtartani, és az ügyet elintézni; valamint a tanúkat is saját nyelvükön kell kihallgatni, kivélt képezvén oly esetek, melyekben a vádlottnak vagy tanúknak nyelve, az illető törvényhatóság területén s környékén nem divatos, mely utóbbi esetben a bíróság köteles leendő hiteles tolmács alkalmazásával eszközölni a kihallgatásokat.

18. §. Főlebbviteli törvényhatóságokhoz a főlebbezt ügyek eredetben terjesztetnek föl, honnan az ítéletek s más határozatok a magyar nyelv mellett hasábszerűleg azon nyelven is kiadandók, melyen az ügy az első bíróságnál tárgyalatott s elintéztetett.

19. §. Országgyűlési hivatalos és köztanácskozási nyelv a magyar; fenhagyatván mind a mellett az egyes országai tagoknak azon joga, hogy a köztanácskozásonál saját nemzeti nyelvüket is használhassák.

20. §. A törvények az 1. §-ban megnevezett valamennyi nemzet nyelvében hitelesen kiadandók s minden hatóságnak azon nyelven is megküldendők, mely annak hivatalos nyelvévé képezi; de a magyar és egyéb nyelvű szerkezetek között támadható kétséges értelem esetében, a magyar szöveg leendő elhatározó.

21. §. Egyházi községekben és iskolákban, továbbá az egyházi hatóságok és iskolai igazgatóságoknál, valamint az ezeknek alárendelt községeknek minden tekintetben, azon nyelv használandó bel- s külügyvezetési s kezelési, s illetőleg oktatási nyelvvil, mely az illető egyházi vagy iskolai közönségnek nemzeti nyelvévé képezi.

22. §. Az egyházi hatóságok és iskolai igazgatóságok, a hatóságok alatti községek s hivatalokhoz az utóbbiak nyelvével intézik rendeleteiket, a világi s más hatóságokkal pedig ezen törvényjavaslat 11—12 s 13. §§-ai értelmében leveleznek.

23. §. A tanodák és közoktatás feletti fő felügyeletet gyakorló államkormány által mindegyik nemzet, illetőleg vallásfelekezet részére saját nemzetiségű, illetőleg vallású férfiakból, külön osztályok alakíttassanak.

24. §. Mindegyik nemzetnek, illetőleg vallásfelekezetnek, saját iskolai ügyei iránt, az álladalom fő felügyelete mellett szabadon és önállólag intézkedni joga van, mihez képest mindegyik nemzetnek, illetőleg vallásfelekezetnek szabadságában áll, önerejével a tudomány minden ágaira nézve, saját al- és feltanodákat s tudományi intézeteket és alapítványokat felállítani, s azok számát szükségéhez képest szaporítani, mire nézve mindegyik nemzetnek joga van, az álladalom anyagi segélyét is a népesség arányához képest igénybe venni.

25. §. Mindegyik nemzet tanodáiban, a tudományok összes ágainak előadása, a 21. §-hoz képest, az illető nemzet nyelvével történjék, mely tanodákban egyszersmind az ország pragmatikai történelme mellett, a saját nemzeti történelem is rendes tantárgy gyanánt háborítlanul taníttassék.

26. §. Mindegyik nemzet, illetőleg vallásfelekezet köztanodái, az álladalom tanintézetivel egyenjogúaknak tekintendők.

27. §. Az állami tanintézetek tanári állomásainak betöltésénél, kivéven a vallástanszékét, az alkalmazandó egyénekre nézve, a törvényesen bevett vallások különbözése akadályul nem szolgálhat.

28. §. Mindegyik nemzet számára a pesti egyetemnél egy saját nemzeti nyelv és irodalmi tanszék állíttassék fel; mely szabály az ország különféle vidékein levő al- és főtanodákban is alkalmaztassék, azonban ezeknél csak a környékükben tömegesen lakó nemzetiségekre tekintettel.

29. §. Bármely intézkedésen alapuló minden oly határozatok, vagy rendeletek, melyek egyik vagy másik nemzet nyelvével, külföldön bárhol megjelenő irodalmi termények (könyvek, folyó iratok, lapok stb.) szabad behozatalt akadályoztatnak, hatályon kívülnek nyilvánítatnak, s az e tekintetben teljes jog- és szabály-egyenlőség mindegyik nemzet számára biztosítatik.

30. §. Saját nemzeti olvasó-körök, casinók, — nyelvészeti, irodalmi, zenészet s dalászati társulatok s egyletek, — és a saját nemzeti nyelv, irodalom s művészet fejlesztését, művelését s terjesztését célzó bármely más intézetek és alapítvány felállításában, valamint az ezen célokra szükséges adakozások gyűjtésében egyik nemzet sem gátolthatik.

31. §. A saját nemzeti színeknek és ültözöttek szabad használata, megyékben és az országgyűlésen is, minden

ebből vonható magyarázat és következtetés nélkül biztosítottatik.

32. §. Mindezen törvénnyel ellenkező eddigi törvények eltörölteknek, illetőleg módosítottaknak tekintendők.

33. §. Ezen törvény sarkalatos alaptörvényül szolgál.

34. §. Ezen törvény az ország integritásának soha, semmi szín alatt nem praedjudicálhat.

35. §. Ezen törvény haladéktalan végrehajtásával a ministerium megbízatik.

II. A napkeleti orthodox keresztény (görög n. e.) vallású román hierarchia tárgyában.

1. §. A napkeleti orthodox keresztény (g. n. e.) vallást követő románoknak, hierarchia tekintetében, a szerbek-től tökéletes különválása, és egy, ezen egyház canonjainak megfelelő, külön metropolitával ellátandó, önálló román hierarchia alá visszahelyezése kimondatik; mely különválás tettelegesen létesítse végett, az 1848: XX. t. czikk 8. §. által rendelt egyházi gyűléseket (congressus) legfeljebb három hónap alatt egybehívandó.

2. §. Az előző §. folytán egybegyűlt egyházi congressus befejezte után, azon hívekből, kik az elkülönült napkeleti orthodox keresztény vallású román hierarchia alá tartozandának, legfeljebb 3 hónap alatt egy különleges román egyházi gyűléseket fog ugyancsak az 1848: XX. törvényezikk 8. §-ban foglalt elv alapján egybehívandó, mely gyűléseket saját egyházi canonjaikhoz képest, az önálló román napkeleti orthodox keresztény vallású hierarchia szervezése iránt intézkedendik.

3. §. Ezen törvény végrehajtásával a ministerium megbízatik.

III. A román nemzeti iskolai ügyben.

Hogy a románok saját köznevelési és iskolai ügyeiknek rendezése és igazgatási módja feletti intézkedéseiket megtehessék: a ministerium legfeljebb öt hónap alatt egy ad hoc nemzeti gyűléseket (congressus) hívandja össze az országban lakó összes románokat, egy, az ezek által lakott vidék közép-pontjának leginkább megfelelő alkalmas városba, olyképpen, hogy ezen nemzeti gyűlésekre, egyharmadrészen egyházi és két harmadrészen világi egyénekből, minden 20,000 lélek után egy képviselő választandó, mely nemzeti gyűléseketben a román nemzetbeli megyés püspökök és érsekek, méltóságuknál fogva, mint rendes tagok részt veendnek.

2. §. A gyűléseketi képviselők megválasztása püspökök-megyéinként az illető püspök megyei egyházi hatóság útján fog eszközöltetni, azon gyakorlatához képest, mely szerint az egyházi congressusra küldendő képviselők szoktak választatni.

3. §. A congressus ideje alatt, mindegyik képviselő az állam által előlegezendő és az illető választó-közönségtől utólagosan behajtandó illő napidíjt és utiköltséget fog kapni.

4. §. A congressus saját alapszabályait önmaga állapítja meg, valamint elnökeit s jegyzőit is önmaga választja.

5. §. Ezen törvény végrehajtásával a ministerium megbízatik. Kelt Pesten 1861. évi július hóban.

Külföldi lapok a magyar ügyről.

A „Mittelrheinische Ztg.“ aug. 15-ki főczikkében így szól: Az octoberi diploma közzététele, valamint a februári pápens kiadása óta folyton értesítettük olvasóinkat az osztrák állam problematicus helyzetéről. Elutasítatlan köteleseinknek ismertük ezt tekintettel a német alkotmányos életre, mely az utóbbi évek reakciójából kilépve, új és jobb jövő felé lett volna indulandó. — Véleményünk oda megy ki: hogy mielőtt Ausztria egy valódi szabad alkotmányt nyerned a községek önkormányzatával egybekötve: az összes németországi reactionarius pártokk tönkre kell jutnia. Poroszországban bir meg az egy kis térrel, s védi őt „Kreuzzeitung“ mint a bécsi feudalistákat a „Vaterland.“ Poroszországban már ki van jelelve a tér, és el van vetve a mag a szabadelvű párt számára, csak kedvező időjárás kell még, hogy a gabona megérhessen, s az aratás a nép életét elégedett tegye. Másként áll ez Ausztriában. Ott a reakció úgy uralkodik a bibornoki kalap alatt, mint a katonai egyenruhák között, melyeket a magas katonai személyiségek viselnek. Gyűlölök ott a szabadságszónak a viszonyok állásából kifejtett elveit, mert a mai kornak ezen vívmánya az egyéni szabadság elérésére való eszköz magába foglalja.

Mi nem ismerjük félre, hogy az Ausztria centralizációjáról Schmerling-féle tan sok jót tartalmaz a mely a császárság „egységéhez“ szükséges; nem ismerjük félre, hogy az ausztriai reakció csak egy erős, a szabadságszónak hódoló kormány sebesítheti meg halálosan; nem ismerjük félre továbbá, hogy a császárságnak — mely immár csaknem bankrott — erkölcsi tekintélye újra hiteles vergődhethet; mindez igaz: „de szabad-e Schmerling urnak elhinni merészelné magáról, hogy ő azon férfiú, a ki érti mint kell megbajtani a magyar nemzetet? Azt hitte-e magáról, hogy ő Hercules lehet oly nép fölött, mely Árpádtól fogva mostanáig kitüntette magát politikai érettsége és műveltsége által;“ azt hitte ő továbbá, hogy ő az ujkori eszmék azon genije, a ki Magyarországot ármánnyal, eszélességgel és erővel osztrák provinciává teheti? Igen, Schmerling ur ezen fennhíjázó képzelgésben áll, mert különben rég be kellett volna látnia azt, hogy „az, a mit államférfiúi képzettségnek neveznek, Deák urnak legkisebb testrézében is nagyobb mérvben található, mint az osztrák miniszter ur egész testében.

Azon kérdést kell itt föltennünk: „mit akarnak a magyarok? Felelet: szabadok akarnak lenni, mint apáik voltak!“ Mit akar Schmerling ur? Egy eszmét szűlni, melyhez bábaul a bécsi szabadelvű német pártot hívta meg. Milyen ez eszme létrehozandó? Egy öszállamot! S kinek hasznára? Ausztria összes népességének hasznára. S mi áron? A magyar alkotmánynak s oly nemzetnek árn, mely legerősebb Ausztria sceptruma alatt. Tehát Magyarországnak kellene alkotmányának — mely őt teljes állami önállósárral biztosítja — elvesztésével, az elszakadott osztrák-német császári biborköpenyt új diszpalattá alakítania! Nem, ily balgáknak nem szabad a magyarokat tartani; s

a ki kedélyes együgyűségében eddigelé ezt tév: az e nép történetét sohasem ismeré, de Deák legújabb államirataiból mindazt megtanulhatja, a mi egy politikai jellem előállítására szükséges. — A magyar nemzetnek nem volt szabad azért semmit engednie, hogy alkotmánya el ne ismertett. Ezután idézi Deák válaszfeliratából azon helyet, melyben az a 48-diki törvények némely helyeinek netalán módosításáról, s ennek alkotmányos módjáról szól. — Majd kiemeli a magyar válaszfelirat őszinte nyíltságát, ellentétben a kir. leirat sophistichus frázisaival. Mint a magyar országgyűlés férfiai: úgy nyilatkoznak mind azon honfiak a kik egy nemzeti alkotmány becsét ismerik. — Hogy Schmerling urnak ily öntudatról sejtelleme sincs: nem vesszük neki rossz néven; ha tekintjük, hogy ő „az abszolút hatalom vesszeje alatt lett azon kevéssé, a mi jelenleg:” ehez képest ezen férfiu valójában eleget tesz. Most már lássa, mint tudja megteremteni az alkotmányos birodalomegységet. Magyar- és Horvátországban nem fog munkást találni emlékoszlopának felépítésére.

A „Daily News” megjegyzi, hogy a fölrás csakugyan megérdemli azon dícsőretet, melyet egy császári bécsi lap öntudatlanul mondott róla, hogy t. i. szilárd egyenességénél fogva az angol parlamentnek I. Károly ellen intézett manifestumaihoz lehet hasonlítani.

„De” — folytatja a nevezett lap — „bár a két eset közt nagy a hasonlóság, meg kell vallani, hogy a magyar országgyűlés nagyobb mérsékletet tanusit és lelkiismeretesebben ragaszkodik az alkotmányos jog betűjéhez, mint a XVII-diki századi angol parlament. Ugyanaz nap, midőn a magyar kilátások és fűlőleges felirást Ferencz József elé terjeszték, ugyanaz nap szabadelvűségükért egykor nagyon híres két angol ember, az egyik Southamptonban, a másik Dublinban, zajos magasztalásokkal halmozták az osztrák császárt — magyar alattvalóinak rovására. Roebuck ur trombitásairól már megemlékeztünk. Brongham l. pedig beigtató beszédében többek közt úgy nyilatkozott, hogy „Magyarországban helyre van állítva a régi alkotmány, a mint 1848 előtt volt, s az osztrák kormány csak annak elismerését tagadta meg, a mi a belháboru idejében keletkezett.” Fűlőleges megjegyeztünk, hogy e különös nyilatkozatban egy szó sem igaz.”

Az „Economist” így szól: „Brougham l. és Roebuck ur Magyarországot közvetve arra szólították föl, engedjen és adja meg magát. — Mi — ki kell jelentenünk — gyalázatnak tartjuk, hogy Angolország szabadelvű államférfiai és szabadelvű parlamenti tagjai örökké azt pengetik, hogy Magyarország olvadjon föl Ausztriában, mivel Ausztria hatalmassági állása Európára és Angolországra ilyen meg olyan becses. — Fűlőtevé, hogy ez teljesen állna (a mit pedig el nem ismértünk), kérdés, vajjon Angolország merőben képtelen-e a magyar kérdést más, mint politikai hasznosság szempontjából tekinteni? Csakugyan meghaladja-e szigeti látkörünket azon gondolat, vajjon Angolország mit tartana helyesnek, ha ugyanazon helyzetben volna? Palmerston l., Russell gr., Gladstone ur egymás után kifejtették a parlament előtt, hogy Ausztria velencei uralmát ugyan nem látják szívesen, de nagyon sajnálnák, ha a császári államot éjszakra fenyegetni veszély, s ők ennél fogva remélik, hogy a császári korona és Magyarország közti villongások nemsokára el lesznek igazítva. Oly okaját, melynek csak egy értelme lehet. Olaszország jogának, melynélfogva nagy nemzetét alakul, megvan a maga erkölcsi érvénye; e jog azonban, akár erkölcsileg, akár alkotmányilag tekintve, korántsem oly elvitathatlan, mint Magyarország joga, melynélfogva a minden magyar király által esküvel pecsételt, világos szerződés teljesítését követeli.

„Igy lesz Angolországnak a száraz földön önző hite. Ha saját szabadságai forognak fenn, nagyon éber s csak azon jár esze, hogyan óvassa meg legjobban. Mihelyt azonban valamely más nemzet szabadságai kerülnek föl, első kérdése az, hogy a harcnak mely kimenetele használna érdekeinek. Ha a felelet nem a szabadság részére dől, akkor az ügyet merőben csak magas európai szempontból akarja nézni. Így vagyunk Magyarországgal. A mi államférfiaink úgy vélekednek, hogy ha Francia- vagy Oroszország megtámadná Ausztriát, ez veszélyes lehetne Angolország érdekeire nézve, s attól tartanak, hogy e megtámadás be fog következni, Ausztria Magyarország elvesztése által meg lesz győngítve. És így látván a dolgokat, a mélyebb és távolabb kérdéseket mind nem akarják látni. Nem akarják tudni, hogy Magyarországnak valósággal igaza van, hogy valószínűleg nagyobb nyugalommal és mérséklettel jár el, mint hasonló körülmények közt még a maga Angolország is tanusitana. Nem akarnak neki erkölcsi segínyt nyújtani, mert sikerének következtetésétől tartanak. Panaszkodhatunk-e, ha a száraz földi politikások örökké önzestínek hányják szemükre? ha azzal vádolnak, hogy a szerint tartunk valamit dícsőretre vagy megrovásra méltónak, a mint érdekeinknek kedvez vagy árt? Megérdemeljük e szemrehányásokat. Teljes közönyvel nézzük a világ egyik legnemesebb harcát, s a zsarnoki kormányak, mely ellen az irányul, félre, azt sugjuk fülebe, hogy remélhetileg nemsokára erős és egységes lesz. Mondhatók-e világosabban: „Csak rajta! jó munkát!” — Remélünk kell, hogy Deák fölratának olvasása és a jelentős az országgyűlés magaviseletéről, midőn azt jóváhagyta, föl fogja ébreszteni hazánk lelkiismeretét s egyiket vagy másikat jobblelkű államférfiaink közül a hő rokonszenv és bámulat nyilvánítására fog lelkesíteni.”

Szász nemzeti gyűlés.

Az aug. 12-diki ülésben jegyzőkönyv felolvasása után először is Klein szólt fel, ő úgy vette észre, hogy a mult ülésben tett indítványa nem az általa óhajtott értelemben lön felfogva. Indítványomat ugymond avval indokoltam, hogy a szabálpontok szerinti képviselet nélkül a kézzelfogható alapot. Indítványozni akartam, hogy a képviselet megváltoztassák, s itt ezen kifejezést „választási törvény” használtam. Ismételtem tehát, hogy választó törvényt, a képviseletet illető törvényt akartam indítványozni.

Gull azon nézetben van, hogy a gyűlésnek a politi-

kai és törvényhozási bizottmány által több indítványokról tett véleménye iránt kell nyilatkoznia. A bizottmány véleménye két részre oszlik; a többség és a kisebbség véleményére. Az első azt ajánlja a n. gyűlésnek, hogy a mostani gyűlés a tett indítványoknak épp azért ne tegyen eleget, mivel általában Ausztria és különösen Erdély államjoga az eldöntő fejlődési stadiumon áll. A kisebbség véleménye szerint azonban már most méltánylandóknak lennének az indítványok és ajánlatok, hogy a szabálpontok alapos átvizsgálása végett határidő tűzessék ki. A többség véleménye határozott, a felett tehát azonnal lehet tanácskozni és szavazni. Ellenben a kisebbség határozatlan, a kérdést eldöntetlen hagyja, a célpontokat se jelöli ki, melyeket elérni óhajt. A kisebbség tagjainak a tárgyaláskor tett nyilatkozataik szerint tulajdonképp két kisebbségi vélemény van. Nagy-Sinkö követ és királyairó Eitel nem kevesebbet, mint azt indítványozza, hogy a nemzet politikai képviseletére nézve, elkezdve a községtől fel a n. gyűlésig, választási jogot és módot, közigazgatást és igazságszolgáltatást illetőleg egy terv készíttessék a kinevezendő bizottmány által, tehát egészen új alkotmány. A másik kisebbségi vélemény, melyet besztercei követ Klein szóval is előadott, s a mely mellé besztercei polgárnagy Biedersfeld is állott, névszerint egy választótörvény lehető legesetebb teremtését kéri. De a további magyarázatok szerint itt is nemcsak a választótörvény, hanem általában a képviselet átalakításáról van szó, s körülbelül az kívánatik, a mire a két besztercei követ törekszik, a minek egy részével a segesvári indítvány is megegyez. Ehez járul még brassói követ és államügyész (1) Lassel jobbítványa, mely oda megy ki, hogy az Eitel által indítványozott utasítás ne adassék a bizottmánynak. Mindkét kisebbségi véleményt, valamint a Lassel-féle jobbítványt is írásban kellett volna beadni a bizottmány véleménye mellett, mert ily nagy horderejű indítványoknak szabatosan kell előterjesztve lenni; ezt parancsolja az ügyrend is. Miután azonban a gyűlés e hiányon tudtette magát, szónoknak nem marad egyéb hátra, mint további nézeteit elmondani a bizottmánynak írásban és a kisebbségnek szóval előadott véleményére. A többségi véleményre nézve felhozott, hogy az az önálló törvényhozás jogát veszélyezteti, mivel külső befolyásoktól teszi függővé. Ezen vád nem igazolható, mivel a többségi vélemény az ausztriai államjog kérdése feletti küzdelem miatt a törvényhozás jogát nem korlátozni, hanem a miatt a tárgyalást későbbi időre kívánja halasztani. Szólok meg van győződve, hogy „az 1861 febr. 26-diki alkotmány fenállásának végérvényes eldöntése a szász gyűlés tagjainak meggyőződésére nézve nagy befolyással leend, s kell hogy legyen.” Mindamellett nem osztja azon következtetéseket, melyeket ebből a többség von, mert nem arról van szó, hogy néhány nap alatt új alkotmányt teremtsünk, hanem az indítvány csak az előmunkálatok megtételét sürgeti. És ezen előmunkálat is előbb az illető székhelyi községekkel közlendő lenne. Ehez járul még, hogy az anyag meg van adva e tekintetben és a mig az előmunkálat érdemleges tárgyalására kerülne a sor, addig az osztrák államjogi kérdés valószínűleg el lesz döntve. A többségi véleményt tehát magában nem támogathatja. Ez az eset Eitel ur kisebbségi véleményével is, s a jobbítványval, a mit aboz Lassel ur adott. Mind a két ur egy egészen új alkotmányt óhajt a közélet minden irányában; új képviseletet, új községi törvényt, új politikai igazgatást és új igazságszolgáltatást. Eitel ur a bizottmánynak az alapelvetek is részletesen elibe kívánna szabadni, hogy a szerint alkossák a tervet; Lassel ur pedig a bizottmánynak semmi utasítást se kíván adni. Erre nem szavazhatok föleg azért, mert a bizottmánynak e szerint az eddigi alkotmányt egészen fölr kellene vetnie, s erre nem állhatok rá, „valameddig Ausztria államjoga nem öltött oly alakot, mely a nemzetiségi elemek elnyomásának minden félelmét eloszlatni képes.” Ezenkívül abban a nézetben vagyok, hogy egy rövid időre szóló végleges szervezés nem kívánatos és nem jogos, s mindenesetre méltó elvárni, hogy az igazságszolgáltatás kérdése a szélesebb és szűkebb értelemben vett hazában hová dől. A mi bizottmányi tag Klein külön véleményét illeti a politikai képviselet átalakítására vonatkozólag az összhangzik a segesvári indítványval. Annnyiban azonban eltér attól, hogy rögtön végrehajtást javasol. A segesvári indítvány a szabálpontok terét nem hagyja el, hanem arra tovább építeni óhajt, s nézetem szerint ez a helyes út és mód, nemcsak a jogfolytonosság tekintetéből, hanem mert egy intézmény, mely oly sokáig fentartta magát, bizonyára előnyökkel kell hogy birjon, melyekről lemondani veszélyes. Midőn tehát a tisztelt nemzeti gyűlésnek a segesvári indítvány elfogadását ajánlom, következőleg formulázom azt: A t. nemzeti gyűlés választás útján kizemelőndő három alkalmas egyén személyében küldjön ki egy bizottmányt, hogy a szász föld politikai szervezésére nézve tekintettel a körülmények és a szász föld különböző lakóinak érdekei a szabály pontok által meghatározott szász municipalis alkotmány alapján szerkesztzen javaslatot és a n. gyűlésnek, illetőleg a szász nemzet ispanjának, mielőbb nyújtsa be. Továbbá a nemzeti gyűlés határozza meg, hogy ezen javaslat, mielőbb benyújtatik, azonnal ki fog nyomtatni, lehető leggyorsabban minden községnek megküldetik, s a legelső arra következő gyűlésben tárgyalás alá bocsátatik.

Felszólítás.

Az előpataki fűrdőt évről évre mindinkább látogatják, bizonyossága ennek, hogy az idei fűrdő-idény alatt is a vendégek száma 1500 körül jár. Ily szép számú vendégek között protestánsok is feles számmal szoktak lenni, kik a fűrdő-idény alatt a köz-istentiszteletet imaház hiánya miatt kénytelenek nélkülözni; midőn rom. katolikus és gör. n. egyesült testvérek csinos imaházakkal díszekedhetnek, melyeket egyes nagylelkű keresztények állítottak a hívek lelki vigasztalására. T. i. Milos szerbfejedeleme a gör. n. egyesültek, fűt. Erős kanonok a katolikusokat. És mi protestánsok imaház nélkül vagyunk! s hogy mégis ez oknál fogva, midőn beteges testünket is gyógyítjuk, lelkünket is — mi főbb dolog — táplálhassuk: templom hiányában egyszer-két-

szer összeszoktunk gyűlni egy-egy tágas terembe istentiszteletre, minek tartására egyik-másik fiatalabb lelkeszeinket szólítjuk fel. O, de mi sokkal tűdvösebb volna, ha rendes imaházba — mint más feleinket — minden vasárnap összehíthatná az urnak házába a harang komoly szózata!

E magasztos célból kiindulva ajánla, a minden szépre, jóra áldozni kész nagy hazánkfia, gr. Mikó Imre ő excája imaház-helyet a református előpataki vendégek számára, mint több évvel ezelőtt ajándékozta a kath. híveknek is templom- és paplak-helyet.

Helyiség tehát, Isten jóvoltából! volna, de hogyan építsünk templomot rá, midőn protestáns egyházaink öröksége a szűkölködés, symboluma a szegénység? Ugy kegyes hívek! a miként épültek szépen virágzó iskoláink, számos templomaink: a szent ügyeket pártoló kegyes keresztények filléreiből.

Tudva, hogy nem halt ki még keresztény társaim kebeléből a vallás iránt tartozó kegyelet, a legőszintébb tisztelettel vagyok bátor felszólítani magyar hazánk protestánsait s minden felekezeti polgárait, különösen előpataki birtokos társaimat s Háromszék lakóit:

„Szíveskedjenek megnyitni erszényeiket, az Előpatakán jövő tavasszal megkezdendő ev. ref. imaház építéséhez tehetségök szerint, kegyes adományokkal járulni.”

Az előpataki birtokosság és protestáns vendégek halászan fognak mindig megemlékezni azon kegyes indulatu keresztényekre, kiknek filléreiből ezen imaház létrejövend Istentünk dicsőségére!

Az e végre küldendő kegyes adományokat alólirt, mint e tárgyból megbízott, fogja átvenni, és a kegyes adományozók neveit koronként lapjaikkban közzétetni, ki a lapszerkesztő t. cz. urakat is ezennel tisztelettel szólítja fel adomány gyűjtésére és a begyűlt összegeknek bérmentetlenni megküldésére *) Bodolára, hová a legközelebbi posta, Brassó. Előpatak, aug. 14-én 1861.

Béldi István,
sepsi egyházközségi gondnok és előpataki birtokos.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Közelebbi sept. hó 2-dikán Szamosújvárt, az azon napra hirdetett dobokamegyei állandó bizottmányi gyűlés alkalmával, a megyei houvégességű egyület végleges alakító közgyűlését fogja tartani, — mit ezennel közhírre tesz

Máriaffi Lajos,
az egyület ideigl. elnöke.

— A „Sürgöny” bécsi levelezője írja, hogy b. Kemény Ferencz ő nmlga e hó 10-én felterjesztette az erdélyi országgyűlés egybehívása iránti ajánlatát; de az olta az erdélyi cancellaria felterjesztései tárgyalás alá nem vették s ennél fogva e részben semmi újat mondani nem lehet.

— Pestre a f. 21. esti vonattal érkezett meg gr. Halier Ferencz altábornagy kir. biztossá kinevezetése. A két ház elnökeit táviratilag hívtatta magához másnap 9 órára, hogy az országgyűlést feloszlató kir. leiratot nekik átadják.

— A P. N. hallomása szerint többen kérvényt szándékoznak benyújtani Pestváros községtanácsához, hogy a servitátor, melynek főreszt azon Telekiház foglalja el, melyben gr. Teleki László meghalt, e gyászesemény örök emlékére: „Telekitér” nevet nyerjen. Az idéztük lap hiszi, hogy a lelkes tanács mielőbb intézkedni fog a hivatalos névváltoztatás iránt, mi megtörténvén, nem lesz több ember Budapesten, ki ama teret ne Teleki nevével nevezné.

— A Királyhágón tul protestánsoknak folyó hó 28-án nagy egyházi gyűlés lesz, melyen egyházi főfelügyelő fog választatni és ünnepélyesen beigtattatni.

— Pesten ismét egy magas állású külföldi vendég időz.

E hó 21-én érkezett oda, gróf Széchenyi Béla kíséretében, Sutherland herczeg és bájos neje Cromerky grófné.

— Aranyosszéki rendes levelezőnk értesít, hogy Bágyonban a Czobel-palotán e hó 11-ken igen népes és nem kevésbé fényes vidéki és tordai családokból és magánzemélyekből alakult táncszertély volt, mely igen jól sikerültnek mondatik. Ugyan e táncszertélyen sorshuzások is történtek. A tiszta jövedelem a „Honvédségélyző” és a „Petőfi-szobor” pénzalapja gyarapítására van szánva. A tiszta jövedelemről az illetők számolnak, azt illő helyen s tán e lapban is közzé teszik. Az adóügyről is említésre méltónak vél levelezőnk annyit, hogy a napokban a Felvinczen székelő pénzügyőri hivataltól minden helységbe rendelet küldetett az 1860-ki adóhátralék behajtására; a minek végbevitelére nemhogy magyar ember nem akadt, sőt versenyeztek a két (aug. és sept.) havi collectorát 70—80 osztr. ért. forint díjért elvállalni. E szerint javában fizetve az adóhátralék, nem volna miért katonaságot vinni oda, hanemha sarcoltatás végett

POLITIKAI HIREK.

— Párisból írják, hogy a magyar országgyűlésnek Deák F. által fogalmazott felirata ott, valamint Londonban és Turinban a legjobb benyomást tette. A magyar udvarok, ugylászik, minden elhamarkodott lépéstől óvják a bécsi kormányt. Felhozzák, hogy ha a júlini leirathoz ragaszkodnának Bécsben, ez menthetetlen hiba lenne. Ez esetben Ausztriának egészen szakasztania kellene Magyarországgal, mit jelen helyzetében alig lehetne tanácsolni. Az országgyűlés feloszlatását, ha az új választásokkal szándékolatnék pótolni, haszlatlan rendszabálynak tekintik, miután a Magyarországon tapasztalható egyetértés folytán minden képviselőt kétségtelenül újra megválasztának.

— Egy párisi levél szerint a francia fővárosban sokat beszélnek Dunlop ur azon jelentéseiről, melyeket Pesten mulatása alkalmával tett a magyar ügy állásáról; melyeknek az angol parlament elé terjesztését Palmerston megtagadta volt, de a melyek most kinyomtatva, az angol kabinet tagjai s ezek párhívei közt kizsattak. Egy-egy példányt küdtek néhány külföldi kabinetnek is, nevezetesen

*) Mit legnagyobb készséggel elvállal.

Szerk.

a párisinak és turininak. Ez okmányok nagy tárgyismeret és az angol diplomatiát jellemző őszinteséggel és valósággal vannak írva.

— Párisból aug. 17-dikéről írják: A Miksa főherceg és gr. Apponyi által mondott beszédek itt némi izgatottságot okoztak. A felhivatalos lapok sokat foglalkoznak azokkal, s hivatalos körökben némi fontosságot is tulajdonítanak e fölépéseknek.

— Belgrád, aug. 19. A skupstina ma nyitott meg Kragujeváczban. A trónbeszéd következő előterjesztéseket tartalmaz: A skupstinai törvény reformját, az államtanács új szervezését, adóreformot és nemzetiség fölállítását. Garancia küldetése nincs befejezve s a kormány föladata marad, hogy az illető érdekek méltánylását Szerbia megnyert jogai érvényesítése és lehetőleg bővítése által a portától kinyerje. A menekültek azért fogadtattak be, hogy a csend fontosságát a porta és Szerbia előnyére. A belpolitikára nézve a legfőbb kiengesztelésre fog törekedni a kormány s az ellene izgatottakat a legszigorúbban büntetni. Minden tekintetben szükséges a haladás s az elhamarkodás éppen oly haszontalan, mint a megállapodás. A hivatalok a földművelés és ipar elhanyagolásával kölcsönösen idejük el egymást, az államra kárteher következményeik. Szerbia komoly haladása a trónbeszédben tüzetesen említett gazdasági javítása nélkül nem képzelhető, miszerint komolyan ajánlatik míg más részről a kormány is minden lehetőt, megteendő e célra.

— Ragusa, aug. 19. Török forrás szerint 1000 montenegrói megtámadta Moulachint s 100 halott és több sebesült elvesztésével visszaverettek, míg török részről csak 11 halott és néhány sebesült számítottak. Ma 10 gőzös érkezett Konstantinápolyból Antivariba, 1600 embert tettek partra. Még többet várnak.

— Belgrád, aug. 20. A mai ülésben a skupstina válaszföliratot szavazott meg a hercegnek, melyben határozat bízalmat fejez ki iránta és kormányá iránt.

— Ragusa, aug. 19. Vukalovics, a fölkelők főnöke, az orosz biztost kérte meg, hogy lenne közbenjáró Omer pasánál a béke viszont helyreállítása végett. Omer pasa beleegezett. A sztambuli orosz követ felhatalmazta a közös közbenjárásra a biztost tisztársaival együtt, kik erre illető követsegeiktől hasonlóképen utasítást nyertek.

Ujabb. Az országgyűlés mindkét háza utolsó üléseit tartá aug. 22-én. A képviselő ház ülésében az elnök jelentette, hogy tegnap hozzá megérkezett a leirat, mely által az országgyűlés eloszlatására Haller Ferencz gróf van kir. biztosul kinevezve.

A kinevező leirat ekként szól:

1861
1861 SZ.

Első Ferencz József, Isten kegyelméből ausztriai császár, stb.

Hű Magyarországnak s az ehhez kapcsolt részek zászlósainak, egyházi és világi főrendinek és képviselőinek, kik az Általunk 1861-iki április 2-ára összehívott országgyűlésen egybegyűltek, üdvöt és kegyelmünket.

Kedvelt Híveink!

Miután a magyar országgyűlés feloszlatását 1. évi kisasszonyhava 21-kén 11536. sz. alatt kelt kegyelmes királyi leiratunkkal elhatározzuk, ennek fogantatása végett őszintén kedvelt kívünet, Tekintetes és Nagyságos hallerkeői gróf Haller Ferenczet sz. István rendünk nagykeresztjét, stb. teljhatalmu királyi biztosunkká nevezünk és kiküldöttük. Miért nektek királyi hatalmunkal fogva meghagyjuk és parancsoljuk, hogy az Általunk kinevezett királyi biztos minden rendeleteit teljesíteni, azoknak engedelmeskedni és királyi parancsunknak hódolni, az ellenszülöket érendő törvényes büntetés terbe atatt jobbagyi és törvényes kötelességeknek ismerjétek, különben nem cselekedendők.

Kikhez egybíránt császári királyi kegyelmünk és kegyelmességünkkel állandóan hajlandók maradunk. Kelt birodalmi fővárosunkban Bécsben Ausztriában kisasszonyhó 21-dik napján 1861-dik esztendőben.

Ferencz József.

gróf Forgách Antal.

Rohonczy Ignác.

Ezután jelenté az elnök, hogy a ma reggel megérkezett kir. biztos ur ő Felsége rendeletéből az elnököt és a felsőház elnökét magához Budára felhívatták, a felsőház kir. leiratot azonnali kihirdetés végett nekik átadta, felhatalmazva az elnököt annak kijelentésére, hogy a királyi biztos ur utasítva van, hogy azon esetre, ha az országgyűlés a legmagasabb rendelet következtében azonnal fel nem oszlanék, ő azt katonai erőhatalommal oszlassa fel, s ő azt meg fogja tenni és ez iránt a maga útján rendelkezni el nem mulasztja.

Felolvastatott a kir. leirat, mely ekként szól:

11536
1861 SZ.

Első Ferencz József, Isten kegyelméből ausztriai császár, stb.

Hű Magyarországnak s az ehhez kapcsolt részek zászlósainak, egyházi és világi főrendinek és képviselőinek, stb.

Kedvelt Híveink!

Miután az immár csaknem öt hónapig működő magyar országgyűlés, hozzá intézett fölcsúztatásainak kifejtett várokozásainak meg nem felelt; — s miután Mi, szívnünk sajnálattal, Magyarországnak érdekében hasznos tevékenységet többé nem várhatunk oly országgyűléstől, mely magasztos hivatását jelen válságos időben, minden érdekelt felek legnagyobb kárával annyira félreismerte, miszerint a lehetséges kiegyenlítés fonálát egyenesen elszakasztották azért

nyilvánította, mert oly követelések nem teljesítettek, melyeknek hordereje a megengedhetőség határain messze túl terjed: kényszerítve érezzük Magunkat a f. évi sz. Györgyhó 2-dik napjára egybehívott országgyűlést feloszlatni, a mint azt ezenen föl is oszlattuk, egy új országgyűlésnek a lehetőséghez képest hat hónap leforgása alatt összehívását Magunknak fontartván. Kikhez egybíránt stb.

A leirat felolvasása után Deák Ferencz állt fel roppant éljenzéstől üdvözlötve.

„A felolvasott kir. leirat s t. elnökünk jelentése után, mond, nincs helye a további tanácskozásnak s mi az erőhatalomnak engedünk, midőn tetteleg ellent nem állhatva, teljesítjük a rendeletet. De ragaszkodunk a tegnap elhatározott s a felsőház által is elfogadott óvásunkhoz.”

A ház felállással fejezte ki egyetértését.

Vége az elnök intézé búcsuszuait a házhoz.

A szíves éljenzéssel kísért beszéd után az ülés néhány perczre felfüggesztetett, mialatt Csengeri Imre jegyző a ház nagy meglepődésére megírta az utolsó ülés jegyzőkönyvét, melynek hitelesítése után a képviselők „Eljen a haza” kiáltások közt eloszlottak.

A felsőház ülésében a fennebb említett két leirat felolvasatván, gr. Károlyi Lajos ő exca röviden előadja, hogy az országgyűlés folyton a törvényes téren maradt és jogainál többet soha nem követelt, mindamellett ily eredménytelen buzgó törekvése nem önhibája, de a legfelsőbb akarat határozatainak kifolyása: ennél fogva indítványozza, hogy a főrendek most még inkább ragaszkodjanak tegnapi óvástételükhez, s hogy végre az országgyűlés kárhatalommal fenyegettetvén, nincs egyéb hátra, mint hogy innét távozzán, mindnyájok szíve-szája ezt hangoztassa: Eljen a haza! amely kiáltást a terem harogó kiáltással viszhangozza. A mai ülés jegyzőkönyve az indítvány szerint feltétetvén, az elnök szíves szavakkal vesz búcsút a főrendektől. Ülés után a főrendek az elnök szállására mentek búcsút venni.

T. és felelős szerkesztő DÖZSA DÁNIEL

Gabonaár Kolozsvárt aug. 22-én 1861.

(Bécsi márkje osztrák értékben.)

Tisztbúza 6 frt — kr. Elegybúza 4 frt 73 kr. Rozs 3 frt 80 kr. Árpa 2 frt 40 kr. Zab 1 frt 80 kr. Török-búza 4 frt — kr. Pityóka 2 frt — kr. Marhahús 17 kr.

HIVATALOS.

(245)

Hirdetvény.

Szebenszék területén Resinár, Disznód és Gurariu helységeiben a szarvasmarhák között a marhavész nyavalya; — Szászsebeszék területén pedig Szászpián helységében a lépene nyavalya ütött ki.

Mi is oly hozzáadással tétetik közhirre, miszerint a fennebb említett ragály folyamáról s megszűnéséről a közönség értesíteni fog.

Kolozsvárt, aug. 21-én 1861.

A kir. főkörmányszéktől.

(2—3)

(244)
Sz. 1507. 1861

Hirdetmény.

az állami lótenyésztési díjak e folyó évben Erdélyben történendő kiosztása iránt.

Ő csász. és ap. kir. Felsége 1860. február 9-dikén kelt legfelsőbb határozata értelmében az állami lótenyésztési díjak kiosztása e folyó évben következő módon fog megtörténni.

1) Állami lótenyésztési díjak itéltetnek:

a) 4—7 éves anyakanczáknak sikerült szopós csikóval, a melyek jól vannak tartva, egészségesek és erőteljesek, és jó tenyészkanczák minden tulajdonságaival bírnak.

b) három éves kanczáknak, a melyek kitűnő tenyésző képességet ígérnek, és befogva még nem voltak.

2) A tenyésztési díjakért pályázó kanczák tulajdonosai helység-elöljárósági bizonyítvánnyal kell hogy hűbizonyítsák, a szopós csikóval bémutatott anyakanczáról, hogy a csikó születése előtt már birtokukban volt, a három éves kanczáról pedig, hogy annak anyja a bémutatott kancza születése előtt övék volt, és a bémutatott ló náluk nevedett.

3) Tenyésztési díjat nyert anyakancza 7 éves kora eléréséig még egyszer pályázhatik újabb tenyésztési díjra, ha a díj nyérése után következő valamely esztendőben ismét bémutatattik sikerült csikóval. Oly anyakancza, a mely már két díjat nyert, többé nem pályázhatik.

4) A tenyésztési díjak kiosztása történik ez évben: **Dézsén** szeptember 10-én, **Maros-Vásárhelytől** szeptember 20-án, **Szebenben** szeptember 30-án, **Brassóban** october 10-én.

A nevezett négy pályázó helyek mindegyikén 10 díj, összesen 88 darab cs. k. aranyban osztatik ki, még pedig: **Csikós anyakanczáknak:** 1 díj 25 darab arannyal, 4 díj 6 darab arannyal; **Hároméves kanczáknak:** 1 díj 15 darab arannyal, 4 díj 6 darab arannyal.

5) A bémutatott kanczák díjdemességének megítélése, valamint a díj odaítélése is mindegyik pályázó helyen egy e végre külön kinevezett polgáriakból és katonákából álló vegyes bizottság által történik.

6) Az odaítélt díjak a díjazott állatok tulajdonosainak az egész bizottság jelenlétében, valamennyi pályázó előtt arról adandó nyugtára rögtön közszépben kiadatik a bizottság polgári tagja által, éppen úgy felolvastatnak azon tenyésztők nevei is, a kik díjra érdemes kanczákat hoztak a pályahelyre, de a díjak elégtelen volta miatt jutalmat nem nyerhettek.

A díj-kiosztás eredményei és a pályázott állatok száma utólagosan szokott módon fog közhirre tétetni.

7) Hogy a díjkiosztással megbízott bizottság idején tudtára juthasson az illető pályahelyre megjelent valamennyi pályázónak, minden pályázó kancza tulajdonosa köteles, magát legalább a 4. pontban kijelölt díjkiosztási napon legkésőbbre délelőtti 11 óráig, a pályahely megyéje vagy s. eke főispánjánál vagy főkirálybírájánál, vagy azok helyettesénél jeleníteni, a kitől a további utasítást fogja kapni.

Kolozsvárt, aug. 12-én, 1861.

A kir. főkörmányszék elnöke

Gr. Mikló Imre s. k.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Könyvtár - Fundația pentru Școala - BCU Cluj-Napoca.

MIÉRT HIVATALOS.

(222)

Iskolákat illető!

Ámbár könyvkereskedésem iskolai könyvekkel bőven el van látva, mégis megtörténik, hogy nagyobb megrendeléseknél egy vagy más könyvből a szükségelt mennyiségű példányokkal rögtön nem szolgálhatok; minél fogva hogy a beállandó iskolai évre megkívántató könyvek beszerzését a **keelő időre** késedelem nélkül eszközölhessem, bátor vagyok az erdélyi t. cz. tanár urakat és népiskolák tanítóit tisztelettel fölkelni, szíveskedjenek a szükségelt könyvek mennyiségéről engem minél előbb értesíteni.

Egyszersmind tudatom, hogy minden megrendelésnél némi **kedvezményt** nyújtanok, — **20—30 o. é. frtot meghaladó összegnéll pedig illő ingyen példányokkal is szolgálak** a szegényebb sorsu tanulók részére s a szállítási bér fedezésére, mely által a tanulók — bármely távolságban — könyveiket a **rendes bolti áron** kaphatják.

Kolozsvárt, augusztus hó 3-án, 1861.

Stein János,
könyvtáros és kiadó.

(228)

Haszonbéri hirdetmény.

Az erdélyi unitárius nemes Statusnak nemes Alsó Fejér vármegyében Ladamoson, N. Szabentől csak két órai távolságra lévő rész jószág, ugymint maga az udvarház, körülte fekvő gabona, csűr, istálló, szép kiterjedésű szántó és kaszáló helyeivel s gyümölcsösöivel, e folyó 1861-ik évi szeptember 29-ik napjától kezdve jövő 1868 ik évi április 24-ik napjáig, hat és fél évre haszonbérbe kiadó, a haszonbéri feltételekről és a jószág terjedelméről tudomást vehetni helyt Ladamoson gazdatiszt Kovács Jánosnál, és Kolozsvárt Ferenczi Mozesnél belső magyartuczában 410. szám alatt.

(242)

Hirdetés végképpeni eladásra.

A piacszoron idősb Szathmári György ur 455 sz. tulajdon háza alatt a Tutsék József-féle kereskedés, ellátva mindennemű női és férfi kelmékkel, **szabad kézből**, kisebb és nagyobb mennyiségben **hatalatlan leszállított olcsó ár mellett** készpénzen végképp minden eladatik.

Sz. 347. 1861.

A kolozs-monostori alapítványi uradalomhoz tartozó ugynevezett kardosfalvi három kerékű lisztelő-mal-m, folyó évi szeptember hó 2-án az itteni u. adami irodában délelőtti 10 órakor tartandó közérverés után egymás után következő esztendőkre, u. m. folyó évi october hó 1-sőjétől elkezdve a következő 1864-dik év szeptember hó utolsó napjáig haszonbérbe kiadó.

A kolozs-monostori uradalmi gazdasági hivataltól.

(241) (3—3)